

Prilagodba djece na jaslice

Delić, Ines

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:409305>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-03**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I
OBRAZOVANJE

INES DELIĆ

PRILAGODBA DJECE NA JASLICE

ZAVRŠNI RAD

Pula, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I
OBRAZOVANJE

INES DELIĆ

PRILAGODBA DJECE NA JASLICE

ZAVRŠNI RAD

JMBAG: 0303089202, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Kolegij: Metodika rada u jaslicama u integriranom kurikulumu

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja

Mentor: doc. dr. sc. Sandra Kadum

Pula, rujan 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Ines Delić, kandidat za prvostupnicu Predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli,

IZJAVA

O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Ines Delić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom „Prilagodba djece na jaslice“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli,

Potpis

Sadržaj

1. UVOD	1
2. SUSTAV OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	2
2.1. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj.....	2
3. POVIJEST PREDŠKOLSKOG ODGOJA	5
3.1. Početci predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj.....	6
4. DJEČJI VRTIĆ KAO PREDŠKOLSKA USTANOVA	8
4.1. Odgojno obrazovni rad u vrtiću.....	8
4.2. Odgajatelji u odgojno obrazovnom radu	9
4.3. Prostorna organizacija vrtića.....	10
4.4. Jaslice.....	11
4.4.1. Prostorno materijalno uređenje jaslica	12
4.5. Veličina odgojne skupine.....	15
5. PRILAGODBA DJECE NA JASLICE	16
5.1. Separacijska anksioznost	16
5.2. Uloga odgajatelja u procesu prilagodbe.....	17
5.2.1. Odabir odgajatelja.....	18
5.2.2. Omjer odgajatelja na broj djece.....	19
5.3. Uloga roditelja u procesu prilagodbe	19
5.4. Kako olakšati proces prilagodbe	21
5.5. Zdravstveni problemi u procesu prilagodbe.....	21
6. ZAKLJUČAK	22
7. POPIS LITERATURE	23
8. POPIS SLIKA	26
9. SAŽETAK	27
10. SUMMARY	28

1. UVOD

„Jeste li u kakvoj prigodi u jesenskim mjesecima zavirili u jaslice? Za mnoge sumnjam. Tamo se uglavnom, u to vrijeme nađu mame, bake i koji tata- oni koji su doveli djecu. A oni, zna se, moraju juriti za svojim egzistencijalnim bitkom. I odlaze...A dječica prosvjeduju i prosvjeduju- svatko na svoj način- protiv najveće im nanesene nepravde na ovom svijetu- protiv odvajanja od roditeljskog gnijezda...“ (Došen-Dobud, 2004:11).

Upravo ovako autorica Došen – Dobud (2004) nastoji opisati stanje u jaslicama za vrijeme prilagodbe djece u više-manje svakom vrtiću. Polaskom u jaslice djeca se po prvi put zaista odvajaju od svojih roditelja te moraju na određeni dio dana napustiti svoje sigurno okruženje. Za djecu jasličke dobi to je vrlo stresan period jer najednom nailaze na novi prostor, novo okruženje, nove ljude te nepoznata lica u svojem okruženju. Kako je svako dijete različito, tako se i proces prilagodbe različito odražava na svako dijete, pa su tako učestala ponašanja sa vrijeme prilagodbe popraćena vidljivim promjenama u ponašanju te raznim fiziološkim promjenama djece.

Upravo sve te promjene trebaju i vremena i strpljenja da bi dovele u kontrolu, za što je obično potrebno minimalno dva tjedna uporne prilagodbe na jaslice. Kako bi proces prilagodbe djece prošao što bezbolnije za dijete, neophodna je komunikacija i međusobno poštivanje roditelja i odgajatelja, a odgajatelj je zadatak pomoći djetetu da što lakše prihvati novi prostor i okolinu. Odgajatelj svojim trudom i upornošću mora uspostaviti snažnu socio-emocionalnu vezu sa svakim djetetom ponaosob, te se prilagoditi njegovim osobinama, potrebama i navikama. Bez prilagodbe odgajateljeva ponašanja prema svakom djetetu, teško će doći do ikakve međusobne interakcije (Starc i Miljak, 1991; prema Stevanović 2000).

Ovaj je rad podijeljen u 4 poglavlja, u kojima će u prvom poglavlju biti riječ općenito o sustavu obrazovanja u Republici Hrvatskoj, drugo poglavlje obuhvaćat će predškolski odgoj kroz povijest dok će se u trećem poglavlju govoriti o dječjem vrtiću kao predškolskoj ustanovi. Nadalje, u četvrtom poglavlju obraditi će se proces prilagodbe djece na jaslice.

2. SUSTAV OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj sastoji se i obuhvaća rani i predškolski odgoj i obrazovanje, osnovnoškolsko obrazovanje te srednje i visoko obrazovanje. (<https://mzo.gov.hr>)

2.1. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje započinje odgojem i skrbi o djeci predškolske dobi, a obuhvaćaju ga programi odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane te socijalne skrbi za djecu od pola godine pa sve do polaska u školu. Definicija odgoja mogla bi nas ponajbolje približiti značenju odgoja i obrazovanja, a ona glasi “Odgoj je integralna funkcija života djeteta i njegova stalna potreba koja se najviše razvija igrom i radom u roditeljskom domu i u organiziranim oblicima predškolskog odgoja i obrazovanja“ (Stevanović, 2000:11).

U znanosti o odgoju – pedagogiji – postoje različite definicije temeljnog pojma odgoja. Autori se uglavnom slažu da je odgoj specifično ljudska aktivnost čovjekovog postajanja čovjekom. U svakoj od definicija odgoja autori eksplicitno ili implicitno polaze od određene teorije čovjeka oko čega, međutim, ne postoji suglasnost (Bognar, 2015).

Program predškolskog odgoja u Hrvatskoj odvijaju se u predškolskim ustanovama, odnosno dječjim vrtićima te ustanovama ovlaštenim za provedbu programa predškolskoj odgoja. 1997. donesen je Zakon o predškolskom odgoju koji navodi kako su dječji vrtići javne ustanove kojima je zadatak predškolski odgoj obavljati kao javnu službu. Članak 3. prema Zakonu navodi da se predškolski odgoj u predškolskim ustanovama ostvaruje prema razvojnim potrebama djece te osobinama djece, kao i socijalnim, kulturnim, vjerskim, ali i ostalim potrebama obitelji (<https://www.zakon.hr>)

Rani i predškolski odgoj u Hrvatskoj sastavljen je od tri odgojno obrazovnog ciklusa (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html):

- 1. ciklus – 6 mjeseci – 12 mjeseci djetetovog života;
- 2. ciklus – 12 mjeseci do 3. godine djetetova života;
- 3. ciklus - od navršene 3. godine djetetova života do polaska u školu.

Članak 15. iz Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju navodi kako je zadatak u dječjim vrtićima provoditi redovite programe njege, odgoja i obrazovanja te zdravstvene zaštite prilagođene razvojnim potrebama djece kao i njihovim sposobnostima i mogućnostima. Uz to, postoje i drugi programi poput onih prilagođenih djeci sa teškoćama u razvoju, djeci etničkih i nacionalnih manjina, program predškole i ostali.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (Zagreb, 2014) navodi nacionalne zakone koje su dječji vrtići dužni poštivati i kontinuirano se usklađivati s njima kako bi odgojno obrazovna praksa bila što uspješnija. Kurikulum sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi, sastavnice temeljene na znanstvenim i stručnim odgojno obrazovnim teorijama kao i praksu predškolskog odgoja. Kurikulum se temeljni na vrijednosti, ciljeve i načela kojima se daje mogućnost da vrtić samostalno funkcionira te ostvaruje svoje pedagoške ideje.

„Vrijednosti koje su navedene u kurikulumu izvode se iz najboljega humanističkog naslijeđa društva i civilizacije, na pojedinačnoj i društvenoj razini“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Znanje, identitet, humanizacija, tolerancija, odgovornost, autonomija i kreativnost vrijednosti su kojima se temelji planiranje i djelovanje predškolskog odgoja i obrazovanja. Isto tako, kurikulum je i baza za planiranje i organizaciju rada vrtića, uključujući i izradu kurikuluma vrtića i predškole (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Nacionalni kurikulum nastoji osigurati dobrobiti za dijete, za njegov razvoj u cijelosti, odgoj te učenje uz razvoj kompetencija. Odgajatelj mora spoznati i razumjeti dobrobit djeteta uz shvaćanje pojma djetinjstva, socijalizacije te odgoja i obrazovanja (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Cjeloviti razvoj djece temelji se na shvaćanju da je dijete cjelovito biće te da je njegovo učenje prihvaćeno kao integrirano i smjernica je za planiranje odgojno obrazovnih procesa u predškolskoj ustanovi. Kurikulum je usmjeren ka razvoju različitih kompetencija djece koje je važno učestalo poticati i pratiti. Kompetencije djece se promatraju prema razvojnim mogućnostima svakog djeteta ponaosob.

Nacionalni kurikulum, uz partnerstvo Europske unije, predložio je osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje:

1. **Komuniciranje na materinjem jeziku:** sposobnost izražavanja i tumačenja koncepata, misli, osjećaja, činjenica i mišljenja usmenim i pismenim putem
2. **Komuniciranje na stranom jeziku:** kao što je prethodno i navedeno, ali uključuje i vještine posredovanja (sažimanje, parafraziranje, tumačenje ili prevođenje) i međukulturnog razumijevanja
3. **Matematička, znanstvena i tehnološka kompetencija:** dobra ovladanost matematičkom pismenošću, razumijevanje prirodnog svijeta i sposobnost primjene znanja i tehnologije pretpostavljenim ljudskim potrebama (poput medicine, prijevoza ili komunikacije)
4. **Digitalna kompetencija:** sigurna i kritična uporaba informacija i komunikacijskih tehnologija za rad, rekreaciju i komunikaciju
5. **Učenje kako učiti:** sposobnost učinkovitog upravljanja vlastitim učenjem, samostalno ili u skupini
6. **Socijalne i građanske kompetencije:** sposobnost učinkovitog i konstruktivnog sudjelovanja u vlastitom društvenom i radnom životu te uključivanje u aktivno i demokratsko sudjelovanje, posebice u sve raznolikijim društvima
7. **Osjećaj za inicijativu i poduzetništvo:** sposobnost pretvaranja ideja u aktivnosti kroz kreativnost, inovacije i poduzimanje rizika, kao i sposobnost planiranja i upravljanja projektima
8. **Kulturna svijest i izražavanje** sposobnost da se cijeni kreativna važnost ideja, iskustava i osjećaja u medijima poput glazbe, književnosti i vizualnih i izvedbenih umjetnosti (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

3. POVIJEST PREDŠKOLSKOG ODGOJA

Odgoj se spominje od najranije povijesti, pa su tako o odgoju govorili i poznati grčki filozofi Sokrat, Aristotel i Platon. Sokrat je razvio takozvanu induktivnu, tj. razvojnu metodu kojom odgajatelj pitanjima potiče dijete na samostalno pronalaženje odgovora na postavljeno pitanje (Stevanović, 2000).

Platon, ujedno i učenik filozofa Sokrata, naglašavao je da se kroz odgoj mora razvijati i razvoj djece, a najviše je cijenio igre i pričanje bajki i raznih priča. Aristotel, koji je bio Platonov učenik, naglašavao je važnost odgoja koji treba polaziti od prirodnog čovjekovog razvoja, povezujući tjelesni, intelektualni i moralni odgoj. Važno je naglasiti i poznate pedagoge koji su pridonijeli oblikovanju predškolskog odgoja koji se provodi i danas. Samo neki od važnih tvoritelja teorija predškolskog odgoja su Thomas More, Jan Amos Komensky, Jean-Jacques Rousseau, Heinrich J. Pestalozzi. Robert Owen, Charles Fourier, Friedrich Fröbel, Maria Montessori i drugi (Stevanović, 2000).

Nekada u prošlosti su predškolske ustanove imale isključivo zaštitno socijalnu ulogu gdje bi se čuvala napuštena djeca nezaposlenih i siromašnih obitelji i vodilo računa da imaju određenu skrb uz zaštitu. Za to bili su osposobljeni prostori, određenih higijenskih i zdravstvenih uvjeta kako bi se takvoj djeci omogućilo razvijanje kao i djeci iz imućnih obitelji.

Prve ustanove predškolskog odgoja bile su dječja 'obdaništa' gdje su boravila djeca majki koje su bile zaposlene u tvornicama, a primala su se djeca od dvije do četrnaest godina života te su ondje boravili gotovo čitavi dan.

Netom prije donošenja Konvencije o pravima djeteta 1971. godine u talijanskom gradu Veneciji sastali su se predstavnici raznih europskih država gdje su raspravljali koji je cilj i zadatak predškolskog odgoja i obrazovanja te su donijeli odluku i proglasili da primarni cilj ustanova predškolskog odgoja i obrazovanja nije zbrinjavanje i čuvanje djece već odgoj i obrazovanje, odnosno poticanje razvoja djece (Stevanović, 2000).

3.1. Početci predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj

Istražujući povijesnu literaturu saznajemo da je prva ustanova ranog i predškolskog odgoja u Hrvatskoj otvorila svoja vrata 1432. godine u Dubrovniku pod nazivom "Milosrdni zavod za sitnu napuštenu dječicu", a nakon Dubrovnika, ustanove predškolskog odgoja otvorene su i u drugim hrvatskih gradovima Zadru i Šibeniku. Također, i u tim ustanovama zbrinjavala su se siromašna i napuštena djeca (Serdar, 2013).

Tek kasnije otvarale su se ustanove koje su imale ne samo socijalni nego i obrazovni cilj. One su uključivale pjestovališta, hranilišta, dječje domove i skloništa. Pjestovališta i hranilišta bile su ustanove koje su primale djecu već nakon navršenih dva tjedna starosti sve do treće godine života, to jest pjestovališta i hranilišta su upravo ono što se danas naziva jasicama. 1855. otvoreno je prvo pjestovalište u Zagrebu, a njegovi osnivači su nadbiskup Juraj Haulik i dobrotvorno zagrebačko Gospojinsko društvo koje je bilo zaduženo za skrb djece u pjestovalištu (Serdar, 2013).

Slika 1. Mladež Gornjografskog zabavišta u Zagrebu za božićne svečanosti, Zagreb, oko 1900 ([Hrvatski školski muzej](#)).

Poslije drugog svjetskog rata rad u dječjem vrtiću organizirao se prema Pravilniku o organizaciji i radu u dječjem vrtiću. Vrtići postaju samostalne ustanove čija je primarna

svrha da zadovolje djecu za igrom i zabavom, ali ujedno i postavi temelj za daljnje obrazovanje u skladu s razvojnim potrebama (Stevanović, 2000).

1970. godine je u Hrvatskoj prvi put usvojen Program odgojno obrazovnog rada u dječjim vrtićima gdje su utvrđeni sadržaji odgojnoga rada po područjima – tjelesni i zdravstveni odgoj, upoznavanje okoline, razvijanje elementarnih matematičkih pojmova, materinji jezik, likovni te glazbeni odgoj (Stevanović, 2000).

1993. donesena je odluka za mogućnošću otvaranja privatne ustanove te donesen Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, te odrednice vrijede i danas. Iste godine, donesena je odluka da se predškolske ustanove mogu financirati iz lokalnih i državnih proračuna (Baran, Dobrotić i Matković, 2001).

Tako danas predškolske ustanove u Republici Hrvatskoj sve planove i programe temelje i osmišljavaju prema Državnom pedagoškom standardu iz 2008. godine kao i prema Nacionalnom kurikulumu iz 2014. godine.

4. DJEČJI VRTIĆ KAO PREDŠKOLSKA USTANOVA

Organizacija predškolske ustanove možemo podijeliti na mikro i makro organizaciju. Makro organizacija odnosi se na vanjsku instituciju, tj. odgojne skupine djece, strukturu odgojnog i tehničkog osoblja, razvojno pedagošku službu i njenu razvijenost, te organizaciju odgojna rada (Stevanović, 2000).

Predškolska ustanova može se sastojati od jaslica ili vrtića, ili može biti zasebna ustanova predškolskog odgoja. Vrtići su javne ustanove te djelatnost predškolskog odgoja obavljaju kao javnu službu. (Zakon o predškolskom odgoju, članak 1.) Kako bi rad predškolskih ustanova bio što kvalitetniji moraju kontinuirano pratiti i raditi u skladu s Nacionalnim kurikulumom (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Djeca odgojnih skupina podijeljena su po dobi, pa tako razlikujemo jasličku i vrtićku skupinu. Jaslička skupina obuhvaća djecu od pola godine do 3. godine života, a djeca od 3. godine do polaska u školu pripadaju vrtićkoj skupini. Vrtićku skupinu možemo podijeliti na mlađu (3-4 godine), srednju (4-5 godina) i stariju (5- polaska u školu). Isto tako postoje i mješovite skupine u kojoj su pomiješana djeca svih dobnih uzrasta čiju važnost naglašavaju brojni pedagozi i stručnjaci te ju učestalo potiču jer se smatra da djeca mlađe i starije dobi mogu zajednički stjecati iskustva te razvijati svoje vještine međusobno se upotpunjavajući i međusobno sudjelujući (<http://www.istrazime.com/>).

4.1. Odgojno obrazovni rad u vrtiću

Temelj odgojno obrazovnog rada u dječjim vrtićima jest humanističko razvojna koncepcija u čijem je središtu dijete te polazi od humanizma, spoznajama o razvoju djece predškolskog uzrasta te stavljanje naglaska na važnost razvoja djece i van obiteljskog odgoja. Prema toj koncepciji prilikom odgoja važno je uvažavati djetetovo dostojanstvo te razvitak njegova osobna identiteta.

"Prema humanističkoj razvojnoj koncepciji daje se naglasak na povezivanje obitelji s dječjim vrtićima, sudjelovanje obitelji u aktivnostima zajedno s djecom i odgajateljima" (Stevanović, 2000:62).

Kako je prethodno navedeno, odgojni rad u predškolskim ustanovama Republike Hrvatske temeljen je po Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj, a ciljevi, vrijednosti i načela navedena u kurikulumu upotpunjava rad u vrtićima. Sadržaji se ne planiraju unaprijed nego se osmišljavaju i oblikuju prema razvojnim potrebama djece. Svakako, cilj je razvitak samostalnosti kod djece te otkrivanje interesa kojeg svako dijete posjeduje prema nečemu i po kojima odgajatelji planiraju dnevne aktivnosti svakoga dana. Kroz te svakodnevne dnevne aktivnosti, projekte i razne programe se realizira odgojno obrazovni rad. Međusobnim povjerenjem i uvažavanjem djece i odraslih stiče se kvalitetna odgojno obrazovna praksa u predškolskoj ustanovi (Slunjski, 2008).

Autorica Stokes Szanton (2004) navodi kako je uloga odgajatelja da osigura i pripremi materijale te stvori pozitivno okruženje koje će povoljno utjecati na dijete te omogućiti kvalitetno učenje i razvijanje, pritom poznavajući djetetov razvoj. Odgajatelj je taj koji postavlja cilj koji će biti usmjeren na svako dijete ponaosob, ali isto tako i prema svoj djeci jednako kao skupini. Jednako je važno poštivati interese djece te individualne sposobnosti svakog djeteta.

4.2. Odgajatelji u odgojno obrazovnom radu

Državni pedagoški standard (2008:2) navodi kako ...“Odgajatelj je stručno osposobljena osoba koja u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini provodi odgojno-obrazovni program rada s djecom predškolske dobi i stručno promišlja odgojno-obrazovni proces.“...

Posao i uloga odgajatelja jest iznimno složen i zahtjevan posao koji zahtijeva otvorenost ka novim spoznajama i idejama. Nekad su se odgajatelji vodili tradicionalnom ulogom odgajatelji, gdje on nije više subjekt procesa odgoja i obrazovanja, nego je to sada dijete (Stevanović, 2000).

Kako bi svaki odgajatelj radio na poboljšanju svoje uloge, omogućeni su im razni profesionalni razvoji u vidu individualnih ili grupnih oblika stručnog usavršavanja u predškolskoj ustanovi ili van nje, a autorica Slunjski (2008:193) govori kako je „učinkoviti profesionalni razvoj odgajatelja i stručnih suradnika je usmjeren na razvoj njihovih istraživačkih i refleksivnih umijeća“.

Svaki odgajatelj osluškuje potrebe sve djece te prema njihovim interesima i mogućnostima kreira i osmišljava aktivnosti koje će moći potaknuti svako dijete da se razvija prema svojim sposobnostima. Dijete se kroz planirane dnevne aktivnosti mora razvijati po raznim područjima, a neki od njih su kretanje, stvaralaštvo, aktivni odnosi i komunikacija s drugima. Odgajatelj je taj koji taj proces promatra, a poželjno bi bilo i dokumentirati isti, jer dokumentiranjem aktivnosti djeci omogućujemo prisjećanje na neke od prethodnih aktivnosti, na neka prethodna razmišljanja te mu dajemo na uvid razvoj njegova razmišljanja. Također, dokumentacija dječjih aktivnosti i radova može biti povoljna za komunikaciju između roditelja i odgajatelja jer im daje sliku o onome što je dijete radilo, kako je učilo, kako je razvijalo svoje znanje i razumijevanje, kako se ponašalo s odgajateljima i drugom djecom... (Slunjski, 2008).

4.3. Prostorna organizacija vrtića

Odgajatelj djetetu treba omogućiti prostorno okruženje gdje će dijete moći ostvariti svoje osnovne potrebe. Organizacija prostora vrtića treba biti usmjerena promoviranju susreta, komunikacije i interakcije (Slunjski, 2008).

Također, autor Malaguzzi (1998) ističe da se prostor može opisati i kao „neku vrstu akvarija koji održava ideje, vrijednosti, sposobnosti i kulturu onih koji u njemu žive“ (Silić, 2007 prema Budisavljević, 2015).

Kažu kako dijete na razne načine može iskazati svoje ideje, a upravo odgajateljev zadatak jest iste te ideje prepoznati i kreirati prostor kako bi se dijete u tom okruženju kvalitetno i razvijalo (Silić, 2007 prema Budisavljević, 2015).

Kvalitetno osmišljen i organiziran prostor nudi djetetu mogućnost da razvija svoju samostalnost i neovisnost, ali i razne oblike komunikacije kako s odgajateljem tako i s ostalom djecom (Slunjski i suradnici, 2015).

Autorica Slunjski također ističe da prostorno okruženje treba organizirati da dijete potakne na istraživanje pomoću različitih osjetilnih sustava. Primjerice, istraživanje različitih zvukova, tonova, melodija, istraživanje prirode, istraživanje različitih svojstava materijala i drugo...(Slunjski, 2008).

4.4. Jaslice

Dječje jaslice dio su predškolske ustanove ili dječjeg vrtića koje su zadužene za njegu, brigu i skrb djece u dobi od 6 mjeseci do 3. godine života. Dječje jaslice mogu djelovati kao samostalna predškolska ustanova ili biti u sklopu veće predškolske ustanove tj. dječjeg vrtića (<https://www.zakon.hr>).

Prilikom početka prilagodbe djece na jaslice djeca većinom osjećaju određeni strah i nesigurnost. Djeca po prvi put dolaze u neki novi prostor koji im je do tada potpuno nepoznat. Upravo tada najvažniji je odgajatelj koji je 'temelj' za pozitivno uključivanje djeteta u skupinu. Odgajatelj mora uspostaviti emocionalnu vezu koja je kasnije od iznimne važnosti za stvaranjem emocionalnih i socijalnih veza sa drugom djecom iz skupine (Miljak, 1991; prema Stevanović, 2000).

Dnevni raspored aktivnosti u jaslicama uključuje dolazak djeteta, odlazak, zadovoljavanje osnovnih potreba kao što su hranjenje, presvlačenje, odijevanje...Ujedno ove aktivnosti nazivamo i rutinske aktivnosti jer već tada dajemo djetetu priliku za učenje. Prilikom ove vrste učenja, i svakodnevnog ponavljanja iste rutine te odgajateljeva aktivnog sudjelovanja dijete stvara 'svijest o sebi'. Ovakva fleksibilnost dnevnog rasporeda omogućuje svakom djetetu da nesmetano sudjeluju u rutini bez nepredvidivih situacija. Dojenčadi i manjoj djeci neophodna je ravnoteža aktivnih i pasivnih razdoblja dana, jednako tako i grupnih i samostalnih igara. Također, autorica Stokes Szanton naglašava kako je zadatak svakog odgajatelja da je dobro upoznat sa redoslijedom i fazama razvoja djece – emocionalni, spoznajni, tjelesni, društveni i jezični razvoj.

Sposobnosti jasličke djece za učenjem su velike, no one će biti postignute jedino ako uvjeti u kojima dijete uči budu prilagođeni i odgovarajući. Najbolje rezultate postizat će ukoliko budu spremni na učenje, zainteresirani i usredotočeni na rad te ukoliko samostalno odaberu aktivnost kojom će se baviti. Potičući spoznajni razvoj javljaju se i aktivnosti koje zahtijevaju rješavanje određenog problema koje mogu uključivati igre kockama, razne igre u kojima se pune ili prazne posudice, neke osjetilne igre, aktivnosti gdje treba pomagati, te igre gdje se razvijaju spoznajni pojmovi uz pomoć govora (Stokes Szanton, 2000).

Kako bi odgajatelji što učinkovitije promicali razvoj govora, njihov je zadatak u komunikaciji s djecom govoriti sporo, jasno, pritom objašnjavajući i postavljajući pitanja. Promicati razvoj govora najlakše možemo uz pomoć listanja knjiga te čitanja istih, pjevanja pjesmica, brojalice... Odgajatelj je djetetu uzor po kojem će govoriti, u stalnoj je komunikaciji s djecom, odgovara na razna pitanja koja djeca postavljaju te koristi izraze pogodne za dob djeteta.

Kako je već rečeno, djeca najlakše uče istražujući, pokušavajući učiniti te spoznajama. Otkrića koja zapaze prilikom učenja, djeca vrlo rado dijele sa odgajateljima. Prilikom učenja, odgajatelj mora biti osjećajan, pratiti djetetove potrebe, promatrati igru i aktivnosti, te kroz razgovor poticati djecu na istraživanje te učenje (Stokes Szanton, 2000).

4.4.1. Prostorno materijalno uređenje jaslica

„Kvalitetno prostorno materijalno okruženje nezaobilazna je pretpostavka kvalitete življenja, odgoja i učenja djece u vrtiću.“ (Slunjski, 2008:32).

Djeca jasličke dobi dok uče i dok se razvijaju koriste sva svoja osjetila pa zbog toga svi aspekti njihova okruženja utječu na informaciju i poruke koje primaju. Za vrijeme kreiranja prostora važno je da se uzme u obzir emocionalna i tjelesna klima djeteta. Upravo tjelesno okruženje mora biti takvo da djelatnici dječjih jaslica mogu nesmetano i odmah odgovoriti na emocionalne, društvene, kognitivne i tjelesne zahtjeve djece o kojoj brinu. Mala djeca će najbolje rasti, razvijati se i učiti ako im je ugodno. Na ugodne osjećaje utječu različiti čimbenici, kao što su temperatura, osvjetljenje, vlaga te razina buke. Prostorije ne bi smjele biti ni previše tople ni previše hladne, što osobito vrijedi za pod, gdje će dojenčad i djeca jasličke dobi provoditi najviše svog vremena. Najbolje bi bilo da prostorije budu umjereno tople jer djeca kojoj je prevruće često postanu pospana pa tako i nervozna za bilo kakvu interakciju s onime što ih okružuje. Istovremeno, podovi ne bi smjeli biti hladni kao ni izloženi propuhu. Provjetravanje prostora treba biti što češće. Prostor za odmor bilo bi poželjno da bude zamračen, no ipak dovoljno vidljiv odgajateljima, no prostor za igru bi trebao biti dobro osvijetljen. Što se tiče buke, prostori spavaonica trebali bi biti tihi i mirni te odvojeni od prostora namijenjenih igri (Stokes Szanton, 2000).

Raznovrsne igračke i materijali namijenjeni dojenčadi i maloj djeci trebali bi uvijek biti dostupni djeci, kako bi on mogli izabrati igračku ili predmet s kojim se žele igrati. Ti materijali i predmeti bi trebali poticati djecu da koriste sva osjetila - osjetilo vida, sluha, mirisa i dodira. Bilo bi dobro kad bi postojali i duplikati igračkaka, kako dojenčad i djeca jasličke dobi ne bi trebali čekati na svoj red kako bi se igrali s onim što žele. Djeca ove dobi nisu još naučila društvenu vještinu dijeljenja stvari i onda se često događa da je najpopularnija igračka upravo ona koja nema duplikat. Svako dojenče ili malo dijete bi trebalo imati svoj krevetić jer je to važno ne samo radi higijene, već i radi toga što će dijete početi usvajati konzistentnost i određenu rutinu koja će mu pridonijeti razvoju njegove samosvijesti. Stolovi i stolice, stolice za ljuljanje ili kauč primjereni jasličkom uzrastu lakši su i sigurniji, te zauzimaju manje prostora, ali i pridonose razvoju dječjeg poimanja pojma vlastitog (Stokes Szanton, 2000).

Prostor jaslica mora biti uređen tako da je kič zaobilazan kao i ukrasi koji nemaju apsolutno nikakvu umjetničku vrijednost za dijete, već ispunjen radovima koji će biti trajni zapis njihovih emocija, stanja i razvoja. Upravo takvo uređenje daje djeci do znanja da se itekako njihov rad cijeni. (Slunjski, 2008) „Dijete je istraživač po dolasku na svoj svijet. I okruženje dječjeg vrtića podliježe pažljivoj doseg u njihovom istraživanju i otkrivanju svim osjetilima“ (Došen Dobud, 2016:125). Igra se smatra osnovnim razvojnim sredstvom djetetovih kompetencija od najranijih dana, ali se odražava kroz razne oblike ovisno o dobi te njegovom stupnju razvijenosti.

„Kvalitetno i poticajno okruženje esencijalni je izvor učenja djece“ (Slunjski, 2008:21).

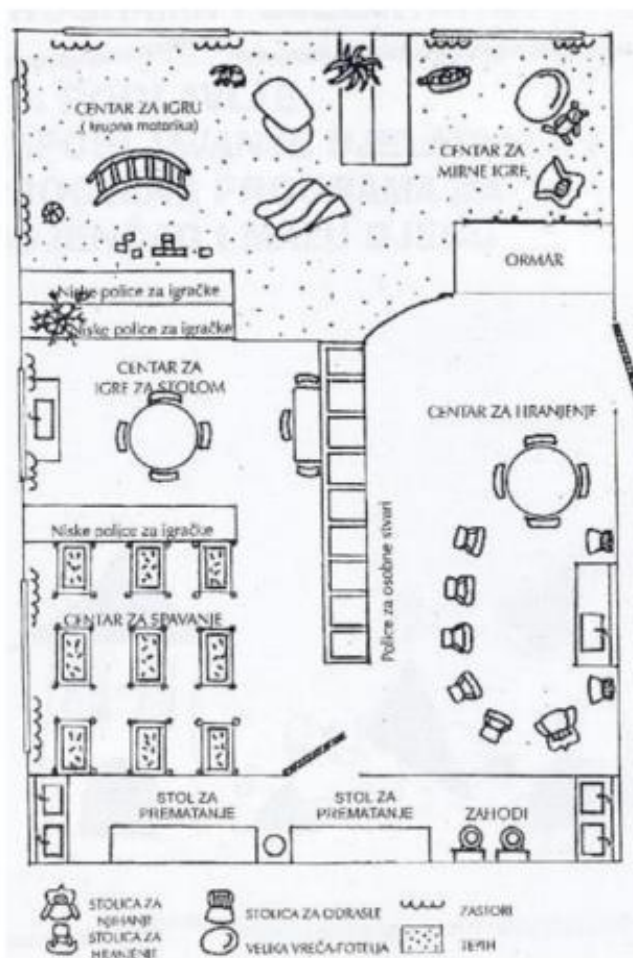
Reggio pedagogija navodi prostor kao trećeg odgajatelja, što dodatno ukazuje na važnost prostornog uređenja prostorije jaslica kako bi razvoj djece bio pravilan (Slunjski, 2011).

„Kvaliteta okruženja razmjerna je mjeri u kojoj ono djeci omogućuje iskazivanje kreativnosti, slobodu izbora aktivnosti, istraživanje i otkrivanje, razmišljanje i reflektiranje, različite oblike interakcija i komunikacije te osjećaj privatnosti“ (Slunjski, 2011:24).

Dakle, to možemo definirati kao potrebu za stalnim mijenjanjem prostora, odnosno stalnim uređenjem i nadopunom materijala u prostoru u skladu s rastom djece. Stalna promjena centara aktivnosti, promjena materijala kroz pedagošku godinu, izbacivanje materijala koji kod djece više ne pobuđuju kreativnost neke su od sastavnica razvoja

prostornog okruženja jaslica. Uređivanje prostorno-materijalnog konteksta je dug, kontinuiran i nikad završeni proces, a djeci se kao subjektima tih promjena, omogućuje lakši prijelaz u zonu sljedećeg razvoja (Slunjski, 2011).

Stokes Szanton (2005) u Kurikulumu za jaslice navodi kako vanjski prostori trebaju imati razne opreme za penjanje i vožnju, pješčanike i ljuljačke. Ispod penjalica i ljuljački potrebno je postaviti sigurnosni materijal koji će ublažiti posljedice pada debljine 10 cm. Sva ta oprema i materijali za igru na otvorenom moraju biti prilagođeni isključivo djeci jasličke dobi. Uz to, navodi kako bi djeca trebala što češće boraviti na otvorenom prostoru i biti u mogućnosti šetati u pratnji odgajatelja i izvan jaslica, po parku, susjedstvu ili odlaziti u obližnje parkove.

Slika 2. Primjer prostorno materijalnog uređenja jaslica (<https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffst:2664/datastream/PDF/download>)

4.5. Veličina odgojne skupine

Razlozi radi kojeg vrijede pravila u omjeru odgajatelja i djece vrijede i za veličinu odgojne skupine. Određena istraživanja kažu kako je veličina odgojne skupine možda i važnija od omjera odgajatelja na broj djece. Velika je pogreška u jednu prostoriju smjestiti veliki broj djece i to na jednog odgajatelja. I ako je omjer adekvatan, treba paziti da skupina nije prevelika. Na veliku skupinu i buku većinom odrasli reaguju negativno, a reakcije djece na tu količinu i razinu buke mogu biti još negativnija. Neka mala djeca su takva da se u takvom bučnom prostoru jednostavno isključe. Velika većina djece koja se u manjim skupinama dobro ponaša, u tim velikim će imati problema sa samokontrolom, jer će njihova koncentracija biti dovedena u pitanje. Poželjno je da skupine budu ovih veličina (Stokes Szanton, 2000.):

- dojenčad (od rođenja do 8. mjeseca) – šestero djece
- puzavci i gegavci (8. do 18. mjeseca) – devetero djece
- djeca jasliske dobi (od 18. do 36. mjeseca) – dvanaestero djece

Nadalje, Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) propisuje broj djece u skupini (ako skupine nisu heterogene) također ovisno o uzrastu i potrebama djece, pa je tako propisano:

- od 6 mjeseci do 12 mjeseci - najviše 5 djece
- od 13 mjeseci do 18 mjeseci - najviše 8 djece
- od 19 mjeseci do 2 godine - najviše 12 djece
- u trećoj godini može se uključiti najviše 14 djece.

5. PRILAGODBA DJECE NA JASLICE

Kako smo već rekli, proces prilagodbe djece na jaslice jest proces prilikom kojeg se dijete mora naviknuti na novu okolinu, novo okruženje, osobe te uvjete kojih će se držati u jaslicama. Za vrijeme prilagodbe, nije samo dijete ono koje se prilagođava novoj situaciji, već su to i roditelj, ali i odgajatelj (Krivačić, 2008).

Dijete iz svog doma koje dotad smatra sigurnim okruženjem, dolazi u novo, sasvim nepoznato kojem se mora prilagoditi. Proces prilagodbe je različit za svako dijete, te će svako dijete drugačije podnijeti taj proces. Način na koji će dijete odreagirati na proces prilagodbe ovisi o više faktora, prvenstveno o dobi djeteta, o njegovom karakteru i temperamentu te prethodnim iskustvima i navikama. Mlađe dijete može plakati i odbijati kontakt i komunikaciju s odgajateljem prilikom prilagodbe, dok malo starije dijete može pokazivati ljutnju i bijes te ne dopuštati blizinu odgajatelja (Nenadić, 2000).

5.1. Separacijska anksioznost

Došen–Dobud (2004) navodi kako period prilagodbe nije jasno određen već ovisi isključivo o samom djetetu, njegovom ponašanju i prihvaćanju novog okruženja. Većinom je proces prilagodbe popraćen dječjim plačem jer je plač najčešći način iskazivanja dječje nelagode, u ovom slučaju odvajanje od roditelja. Prilikom prilagodbe i odvajanja od svojih roditelja djeca osjećaju separacijsku anksioznost, to jest separacijski strah. To je stanje koje označava strah od napuštanja dotadašnje sigurnosti koje je dijete pronalazilo u njemu bliskim ljudima, kao i njegova doma (<http://www.roda.hr>). Ovo se stanje većinom javlja između osmog i dvadeset četvrtog mjeseca kada se jača privrženost između djeteta i mame; pa ono tada pokazuje strah, bijes, nesigurnost i tugu prilikom odvajanja, a ukoliko se mama pojavi ono pokazuje neviđenu sreću. Između osmog mjeseca i godine dana života većina djece kreće u jaslice, a tada su najviše privrženi svojim roditeljima (<http://www.istraime.hr>).

Nenadić (2000) ističe, da su prilikom prilagodbe najvažnija iskustva koje je dijete steklo do polaska u jaslice. Dijete koje je do tada raslo u okolini gdje prevladava ljubav i podrška i gdje okolina ima osjećaja za njegove potrebe, lakše će podnijeti proces prilagodbe na jaslice. Kako bi se smanjio separacijski strah, djeci je ponekad prilikom

dolaska u jaslice dopušteno nošenje predmeta od kuće uz koje je dijete vezano, uz koje ima osjećaj sigurnosti i doma te povezanosti sa roditeljima, neki od tih predmeta su dude, dekice, krpice, plišane igračke i drugi dragi predmeti. Prema tom dragom predmetu djeca osjećaju privrženost jer im omogućava vezu sa domom i obitelji. (Došen – Dobud, 2004) U početku, dijete će ove predmete imati cijelo vrijeme uz sebe prilikom prilagodbe, dok će ih kasnije uzimati samo prilikom spavanja, a kasnije će sve više i zaboravljati na taj predmet, a to znači da su ga počele zanimati druge stvari i da je djelomično prilagođen na jaslice (Nenadić, 2000).

5.2. Uloga odgajatelja u procesu prilagodbe

Prilikom prilagodbe djece na jaslice događa se i stvaranje socio – emocionalne veze između djeteta i odgajatelja. Kako smo već naveli, ukoliko dijete stekne dobru komunikaciju s odgajateljem, veće su šanse za stvaranjem kvalitetne komunikacije i s ostalom djecom kasnije. Kako bi se uspostavila ta emocionalna veza između djeteta i odgajatelja nije dovoljno samo izražavati svoje emocije te odvijanje stalne njege, nego je potreban i određeni stupanj interakcije socijalnog aspekta, ali i stimulacije (Miljak, 1991; prema Stevanović, 2000).

Međusobna komunikacija djeteta i odgajatelja nema uvjeta, nego je cilj odgajatelja redovno praćenje i procjena djetetovih misli. Na temelju toga se govorom i gestama uspostavlja komunikacija. Kada dijete s odgajateljeve strane osjeti podršku jer je pratilo odgajateljeve reakcije, ono će se i samo postupno uključivati u proces komunikacije. Stručnjaci kažu kako bi bez vlastite prilagodbe ponašanja prema djeci, odgajatelj vrlo teško ili skoro nikako stupio interakciju i komunikaciju s djecom (Miljak, 1991; prema Stevanović, 2000).

Kroz niz zajedničkih aktivnosti, dijete najlakše stiče povjerenje u odgajatelja, a odgajatelj će koristiti one aktivnosti koje će djecu interesirati i u kojima će odgajatelj biti asistent, jer se takvom komunikacijom stiče povjerenje (Stevanović, 2000).

Kroz prilagodbu se nastoji postaviti cilj da dijete shvati i osjeti da je odgajatelj njegov iskren prijatelj koji će mu pružiti nježnost i osjećajnost. Kroz dan, odgajatelj mora djetetu pokazati empatiju, te da je pun strpljenja, no dijete katkada može odbijati

ovakav poziv na interakciju, no uvijek postoji makar jedno dijete koje se zainteresiralo za taj isti poziv za interakcijom (Došen–Dobud, 2004).

Taj osjećaj sigurnosti kojeg dijete osjeti od odgajatelja pozitivno utječe na njega da se osjeća dobro i ujedno bude zadovoljno sobom. Ta sigurnost mu kasnije pomaže da razvije ljubav i poštovanje prema drugoj djeci. Prilikom svakodnevnih aktivnosti odgajatelj potiče međusobne interakcije među djecom te potiče dječju socijalizaciju. Svoje ponašanje odgajatelj mora popratiti određenim riječima kako bi djeca lako prepoznavala primjer dobrog ponašanja.

Stevanović (2000) navodi igru kao sjajan i jednostavan oblik koji pomaže djeci da lakše prebrode proces prilagodbe na novu okolinu. Ponovno, odgajatelj ima zadatak ponuditi što više igračaka i materijala koje moraju djetetu biti dostupne u svako vrijeme.

Također, suradnja s roditeljima je bitan faktor u procesu prilagodbe. Roditelji s odgajateljem moraju imati zdrav odnos kako bi i dijete učilo od njih. Odgajatelj roditeljima daje smjernice kojima se roditelji vode za vrijeme prilagodbe te određene probleme s kojima se mogu sresti u prvim danima, ali i na najčešće reakcije djece na prilagodbu. Isto kao i djecu, tako i roditelje treba upoznati s jaslicama, s prostorom, s pravilima i postupcima hranjenja, presvlačenja te s učestalim dnevnim aktivnostima. Upravo tako i roditelj može doprinijeti da neke stvari djetetu prilikom dolaska u jaslice ipak budu poznate (Miljak, 1986; prema Stevanović, 2000).

„Tijekom razdoblja prilagodbe kroz svakodnevnu suradnju roditelja i odgajatelja omogućuje se stalna razmjena informacija, savjeta o svemu što je potrebno da bi se djetetov razvoj nastavio dalje razvijati.“ (Došen-Dobud, 2004:31).

5.2.1. Odabir odgajatelja

Djelatnici koji će raditi u jaslicama s malom djecom moraju biti osobe pune ljubavi prema djeci i uživati u vremenu koje provode s djecom. Odgoj i obrazovanje tako male djece je iznimno zahtjevan posao koji traži uključenost tjelesnog, emocionalnog i intelektualnog angažmana. To je nešto što se neće naučiti u školi, niti nešto na čemu osoba može raditi nego jednostavno ta osoba mora biti stvorena za taj posao; nema svaka osoba smisla za posao odgajatelja, već jednostavno biti stvorena za rad sa

djecom. Odgajatelj koji zaista uživa u svom poslu je skloniji novim idejama i maštovitiji je. Filozofija podrazumijeva da odrasli moraju na vlastitom primjeru modelirati kvalitete koje bi htjeli da se razvijaju i kod male djece - kreativno razmišljanje, rješavanje problema, cjeloživotno učenje, poštivanje različitosti te timski rad (Stokes Szanton, 2000).

5.2.2. Omjer odgajatelja na broj djece

Odgajateljev zadatak jest da se usredotoči na svako dijete zasebno te ima dovoljno vremena za razgovor s njim, ohrabrivanje kada je to potrebno, odgovori na posebne zahtjeve svakog djeteta, sprečavanje opasnih situacija, poznavati sklonosti djetetove obitelji, biti upoznat sa vjerskim i etičkim tradicijama djece i obitelji. Ukoliko nema dovoljno zaposlenika kvalificiranih za rad s djecom, svaki pokušaj da se dojenčadi i maloj djeci pruži određena pouka dovest će odgajatelje do frustracije jer će biti previše zaposleni obavljanjem svih dnevnih poslova te će biti u nedostatku vremena za praćenje razvoja djece. Istraživanja pokazuju da su osjećaji odgajatelja da je koristan i njegov entuzijizam ključni čimbenici u visokokvalitetnom zbrinjavanju djece i njihovom zdravom razvoju. (Stokes Szanton, 2000) Stručnjaci i rezultati istraživanje navode kako djeca u aktivnostima i programima u kojima je manji broj djece po odgajatelju daju bolje rezultate u razvojnim testovima, od onih većih grupa po jednom odgajatelju (nema u literaturi)

Kao optimalan, bio bi sljedeći omjer, Stokes Szanton (2000) navodi :

- Dojenčad, puzavci i gegavci (od rođenja do 18. mjeseca) – troje djece na jednog odgajatelja.
- Djeca jasličke dobi (od 18. do 36. mjeseca) – četvero djece na jednog odgajatelja.

5.3. Uloga roditelja u procesu prilagodbe

Najveći strah kojeg roditelji osjećaju prilikom razmišljanja o upisu djece u jaslice jest kako će se njihovo dijete prilagoditi novom okruženju, hoće li se u jaslicama brinuti o djetetu onoliko koliko se o njemu brine kod kuće, kako će dijete reagirati na odvajanje

od roditelja i druga slična pitanja. Zato je važno prije upisa u jaslice da odgajatelj i roditelj obave upoznavanje te da odgajatelj roditelju da neke od osnovnih informacija kako bi ti prvi tjedni prilagodbe prošli što bezbolnije. Roditelj ima zadatak da upozna odgajatelje s navikama kod svog djeteta te ih upozna s djetetovim zdravstvenim stanjem.

Obično, prije početka prilagodbe, vrtić i odgajatelji organiziraju roditeljski sastanak na kojem se iznose sve te informacije i gdje roditelj ima mogućnost postaviti pitanja koja ga zanimaju (Stokes - Szanton, 2004).

Ukoliko se roditelju omogući da upozna odgajatelje, prostor i ostalo osoblje ono lako stekne pozitivan stav o dječjem vrtiću. Taj pozitivan stav kod roditelja ima pozitivan stav i kod djece te omogućava i lakšu prilagodbu djece, jer ukoliko dijete osjeti da roditelj osjeća neki strah ili nesigurnost u vrtić, ono će i samo osjećati taj strah (<http://www.roditelj.hr>).

Ako dijete osjeti suradnju roditelja i odgajatelja, puno će se bolje osjećati te se brže prilagoditi novoj okolini (Stokes - Szanton, 2004).

Autorica Bredekamp (1996) navodi da ukoliko roditelj i odgajatelj razmjenjuju informacije i obavijesti vezane za dijete, i roditelj i odgajatelj bolje će osjećati njegov razvojni proces te bolje uvažavati njegove razvojne obrasce.

Od iznimne važnosti prilikom pripreme za proces prilagodbe važan je razgovor s djecom, jer je neophodno da dijete stvori sliku onoga što u vrtiću može očekivati. Taj razgovor mora uključivati opis onoga što će raditi u vrtiću, te kako će izgledati njegov boravak. Roditelj bi kroz razgovor djetetu trebao dati do znanja kako je ponosan na njega što je sada veliko i što može sam biti u vrtiću, te nježnošću i brigom pomoći da ono u sebe stekne samopouzdanje. Kako bi pomogli procesu prilagodbe važno je da roditelj radi na tome da se dijete osamostali, ali pritom pazeći na razvoj djeteta i dob. Djecu jasličke dobi važno je poticati na hranjenje žlicom, pijeње iz čaše, i dr. (Krivačić, 2008).

5.4. Kako olakšati proces prilagodbe

Stručnjaci kažu kako je prilikom procesa prilagodbe važno biti uporan i strpljiv, pa se tako navodi kako je prilikom prvih dana u jaslicama skrati vrijeme boravka djece, kako bi se dalo vremena da se reakcije djece dovedu u normalu. Djetetu se daje mogućnost da smirenim putem upozna odgajatelje, prostor, novu djecu i okolinu jer zna da je roditelj tu u blizini. Opisuje se da rastanak u prvim danima s roditeljima mora biti kratak, strpljiv te iznimno nježan. Prilikom rastanka, djetetu treba naglasiti kako će se roditelj vratiti po njega. A roditelj je taj koji mora djetetu naglasiti kako će se odgajateljice brinuti za njega dok se roditelj ne vrati. Plač se većinom javlja odmah po odlasku roditelja, no dijete vrlo brzo zaboravi na roditelje te se vrlo lijepo zaigra. Kada je riječ o dolasku po dijete, vrlo je važno da roditelj dođe upravo onda kada je to dogovoreno s djetetom i odgajateljem kako dijete ne bi ostalo razočarano. Stručnjaci također navode kako je važan ritam i upornost u prilagodbi kako bi dijete osjećalo sigurnost i kako ne bi došlo do nepredvidivih reakcija.

5.5. Zdravstveni problemi u procesu prilagodbe

Osim promjena koje se javljaju u sklopu primarnih potreba kod djece, učestalo se javljaju i razni zdravstveni problemi. Prva i najčešća pojava jest pojačana osjetljivost na infekcije. Naročito jaslička djeca imaju slabiji imunitet iz razloga što kod njih faza jačanja njihova imuniteta još nije završena. U kontaktu s ostalom djecom povećava se sklonost infekcijama, a tome mogu doprinijeti stres koji je nastao prilikom procesa prilagodbe.

Uz one najčešće, respiratorne, infekcije, javljaju se i bolesti poput enteroviroze, angine, streptokokne infekcije, šarlaha, streptokokne angine te vodenih kozica i hripavca. Naglasak se stavlja na važnost procijepljenosti prije dolaska u skupinu. Uz to, kao posljedica teže prilagodbe na jaslice može doći i do nekih kroničnih oboljenja te pogoršanja zdravstvenog stanja kod djeteta. Najveći rast zabilježen je kod neurodermitisa, opstruktivnog bronhitisa, celijakije, i dr. Također, ne smije se zanemariti i prisutnost denticije (izbijanja zubi) u toj dobi koje može otežati proces prilagodbe radi boli, nervoze, povišene temperature, rijetke stolice te odbijanja hrane. Ti simptomi ne moraju biti jasno karakteristični, a kod djece se očituju razdražljivošću, nemirom, umorom i nezainteresiranošću (Rončević, 2006).

6. ZAKLJUČAK

Zaključili smo kako je proces prilagodbe djeteta na jaslice sasvim individualan proces te će ga svako dijete doživjeti i proživjeti na svoj način. Postoje razni čimbenici o kojima će ovisi kako će dijete podnijeti proces prilagodbe, a samo neki od njih su djetetova dob, djetetov karakter te djetetova iskustva koje je moglo prethodno steći. Isto tako, vrijeme, tj. trajanje prilagodbe nigdje nije jasno određeno već isto tako ovisi od djeteta do djeteta. Ovisno je o tome kako će dijete prihvatiti novu okolinu, odgajatelje, prostor i drugu djecu.

Kod djece se za vrijeme prilagodbe na jaslice i odvajanjem od roditelja javlja separacijska anksioznost i strah koje je karakterizirano napuštanjem svoje sigurne zone te napuštanje emocionalno važnih osoba te topline djetetova doma. Separacijska anksioznost, odnosno strah obično je popraćeno plačem, strahom i tugom koju dijete pokazuje prilikom odvajanja od roditelja. Upravo kako bi smanjili tu tugu i strah, djetetu je dopušteno u jaslice donijeti neki predmet u kojem će ono osjećati tu toplinu i sigurnost te kako bi mu olakšalo proces prilagodbe.

Također, opet ću naglasiti kako neophodna dobra interakcija i komunikacija između djece i odgajatelja kako bi proces socijalizacije s drugom djecom prošao što je lakše moguće. Isto tako, veliku važnost u prilagodbi imaju i roditelji koji su zaduženi da prvenstveno oni budu dobro pripremljeni i svjesni da njihovo dijete kreće u jaslice, te da taj proces prebrode sa sigurnošću i povjerenjem u vrtić i odgajatelje kako bi i djeca osjetila tu sigurnost, jer ukoliko je roditelj u strahu to može nepovoljno utjecati na dijete te uvelike otežati sami proces prilagodbe na jaslice. Dakako, odgajatelj nikada ne može zamijeniti roditelje, ali su veliki pomoćnici i faktori u razvoju, odgoju i obrazovanju djece.

7. POPIS LITERATURE

1. BREDEKAMP, S. (1996.) *Kako odgajati djecu: razvojno primjerena praksa u odgoju djece od rođenja do osme godine*. Zagreb: Educa
2. DOŠEN-DOBUD, A. (2004.) *S djecom u jaslicama*. Zagreb: Alineja
3. KRIVAČIĆ, A. (2008.) *Krećem u jaslice, krećem u vrtić*. Poreč: Povjerenstvo Zajedno protiv ovisnosti grada Poreča
4. NENADIĆ, S. (2002.) *Odgoj u jaslicama: priručnik za odgajatelje i stručne suradnike*. Imotski: Naklada Potjeh
5. STEVANOVIĆ, M.(2000.) *Predškolska pedagogija*. Prva knjiga. Rijeka: Express digitalni tisak.
6. STEVANOVIĆ, M.(2000.) *Predškolska pedagogija*. Druga knjiga. Rijeka: Express digitalni tisak.
7. SLUNJSKI, E. (2008.) *Dječji vrtić - zajednica koja uči*, mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja. Zagreb: Spektar Media.
8. SLUNJSKI, E. i suradnici (2015.) *Izvan okvira- kvalitativni iskoraci u shvaćanju i oblikovanju predškolskog kurikuluma*. Zagreb: Element
9. STOKES SZANTON, E., (2000). *Kurikulum za jaslice*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
10. STOKES SZANTON, E. (2004.) *Kurikulum za jaslice: razvojno primjereni program za djecu od 0 do 3 godine*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po Korak

Znanstveni članci

1. BARAN, J., DOBROTIĆ, I., MATKOVIĆ, J. (2001.): Razvoj institucionaliziranog predškolskog odgoja u Hrvatskoj: promjene paradigme ili ovisnost o prijašnjem putu?. Napredak: časopis za pedagoški teoriju i praksu. Dostupno na [<https://hrcak.srce.hr/82790>] [Pristupljeno: 27.8.2022.]
2. BOGNAR, B. (2015.) *Čovjek i odgoj* [Online] Dostupno na [<https://hrcak.srce.hr/file/233823>] [Pristupljeno 8.9. 2022.]
3. HAKLIČKA, M. (2020.) *Prostorno – materijalno okruženje dječjih jaslica* [Online] Dostupno na

[\[https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffst:2664/datastream/PDF/download\]](https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffst:2664/datastream/PDF/download)

[Prisupljeno 9.9. 2022.]

4. BOLOKOVIĆ, I. (2018.) *Prilagodba djece jasličke dobi na institucijski kontekst* [Online] Dostupno na [\[https://core.ac.uk/download/pdf/200287683.pdf\]](https://core.ac.uk/download/pdf/200287683.pdf) [Prisupljeno 10.9. 2022]
5. OPAČAK, S. (2018.): *Prilagodbe djeteta na predškolsku ustanovu i odvojenost od roditelja* [Online] Dostupno na [\[https://core.ac.uk/download/pdf/198165936.pdf\]](https://core.ac.uk/download/pdf/198165936.pdf) [Prisupljeno 26.8. 2022.]
6. RONČEVIĆ, A. (2006.) *Najčešći problemi u vrijeme prilagodbe djece na jaslice i vrtić* [Online] Dostupno na [\[https://hrcak.srce.hr/file/261962\]](https://hrcak.srce.hr/file/261962) [Prisupljeno 3.9. 2022.]
7. SERDAR, E. (2013.) Počeci institucionalnog predškolskog odgoja u Hrvatskoj. *Dijete, vrtić i obitelj*. [Online] 19. (71).str 4-6. Dostupno na [\[https://hrcak.srce.hr/145397\]](https://hrcak.srce.hr/145397) [Prisupljeno:27.8. 2022.]

Mrežni izvori:

- Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i obrazovanja, dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html, pristupljeno 2.9.2022.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_5_95.html, pristupljeno 2.9.2022.
- Separacijska anksioznost ili strah od odvajanja, dostupno na <http://www.roda.hr/portal/djeca/gegavci/separacijska-anksioznost.html>, pristupljeno 2.9.2022.
- Sustav odgoja i obrazovanja, dostupno na <https://mzo.gov.hr/odgoj-i-obrazovanje/109>, pristupljeno: 31.9.2022.
- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, dostupno na <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju>, pristupljeno 1.9.2022.
- Državni pedagoški standardi. Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Dostupno na

https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/075711/STANDARD_PREDSKOLSKI.pdf, pristupljeno 11.9.2022.

8. POPIS SLIKA

Slika 1. Mladež Gornjografskog zabavišta u Zagrebu za božićne svečanosti, Zagreb, oko 1900 ([Hrvatski školski muzej](#))

Slika 3. Primjer prostorno materijalnog uređenja jaslica (<https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffst:2664/datastream/PDF/download>)

9. SAŽETAK

Odlazak djece u jaslice i započinjanje nečeg novog u rutini djece je teško i za dijete, ali i za roditelja jer predstavlja prvo dulje međusobno odvajanje. Kako taj proces prilagodbe na novu rutinu većinom kod djece izaziva određeni stres, te burnu reakciju za vrijeme tog procesa, roditelj i odgajatelji mogu pripomoći uspostavom dobre i kvalitetne komunikacije i na taj način olakšati djetetu prilagodbu, ali i pomoći u daljnjem socijaliziranju s ostalima u skupini. Roditeljeva pozitivnost i upornost mogu djetetu dati uzornost u tome da je vrtić idealno mjesto za njegov rast i razvoj te im dati samopouzdanja kako su sada dovoljno veliki za odlazak u jaslice.

Ključne riječi: prilagodba, dijete, jaslice, roditelj, odgajatelj

10. SUMMARY

Children going to nursery and starting something new in the children's routine is difficult for both the child and the parent because it represents the first longer separation from each other. Since the process of adapting to a new routine usually causes some stress in children and a violent reaction during that process, parents and educators can help by establishing good and quality communication and thus facilitate the child's adaptation, but also help in further socialization with others in the group. The parent's positivity and persistence can give the child an example that kindergarten is an ideal place for his growth and development, and give them confidence that they are now old enough to go to the nursery.

Keywords: adaptation, child, nursery, parent, educator